

PŘEDMLUVA

Cílem naší práce je v prvé řadě popsání struktury indoiránských jazyků, tj. starých indoevropských jazyků Indie a Íránu, jakož i jejich společného předstupně — indoiránského prajazyka, v druhé řadě pak výklad o genezi praindoiráňtiny (jejich vztazích k jiným indoevropským jazykům). Indoiráňský stav byl naposled souhrnně popsán v *Grundrissu der iranischen Philologie* (I. Band, 1. Abteilung, Strassburg 1895—1901, s. 1—151: Vorgeschichte der iranischen Sprachen). Tento popis, zpracovaný proslulým německým íránistou Ch. Bartholomaeem, vyniká důkladností a vědeckou akribií, nese však zřetelnou pečeť své doby — vrcholného období tzv. mladogramatické školy. Vedle atomismu — tradičně vytykaného mladogramatikům — je tu typický postup od indoevropského prajazyka k indoiráňskému, od indoiráňského k praíráňskému a odtud k doloženým íráňským jazykům. Podobného rázu je ostatně i mnohem pozdější práce T. Burrowa (*The Sanskrit Language*, London 1955): i tato práce popisuje především genezi sanskrtu (od indoevropského prajazyka k staroindičtině). — Od doby vydání *Grundrissu* učinila ovšem jazykověda podstatný krok vpřed: zdokonalily se zejména metody popisu jazyka, nemalý pokrok však zaznamenala i historickosrovnávací jazykověda. Uzrála tedy doba k zpracování nového popisu indoiráňských jazyků, založeném na principech moderní strukturní lingvistiky. Tento popis zahrne všechny tři indoiráňské jazyky; východiskem je staroindičtý jazyk (nejlépe a nejúplněji dochovaný), nikoli rekonstruovaný indoevropský prajazyk (jako u Bartholomaea). Srovnání staroindičtiny s neúplně dochovanými staroiráňskými jazyky ukazuje, že se staroindičtý stav nemohl příliš lišit od hypotetického indoiráňského stavu: v staroindičtině můžeme spatřovat (nepodstatně) transformovanou indoiráňštinu. Přiřazením transformačních pravidel k strukturnímu popisu staroindičtého jazyka docházíme k aproximativnímu modelu indoiráňštiny, jež můžeme — zejména v oblasti morfologie — upřesnit přihlídnutím ke stavu íráňských jazyků. Ty se naopak nejlépe dají popsat jako produkty transformace indoiráňštiny (resp. staroindičtiny). Teprve v poslední fázi bude načrtnut obraz předindoiráňského (indoevropského) stavu.

Naše práce je určena především české a slovenské jazykovědné obci: má vyplnit závažnou mezeru v naší jazykovědné literatuře. Jistá znalost indoiráňských jazyků (zejména sanskrtu) tvoří totiž nezbytnou součást teoretické výzbroje všech, kteří se

chtějí věnovat historickosrovnávacímu studiu slovanských, germánských a jiných indoevropských jazyků. Naše kniha jim má umožnit vhléd do struktury těchto jazyků bez zdlouhavého systematického studia. Poslouží — jak doufáme — také indologům zaměřeným na studium novoindických jazyků (i zde je znalost sanskrtu důležitá) a konec konců i širšímu okruhu zájemců o orientální jazyky, jichž u nás neustále přibývá. Proto je psána česky; z týchž důvodů jsme upustili od odkazů na literaturu v textu a zařadili seznam literatury až na konec knihy (podobně si počíná ve zmíněné už knize T. Burrow).